

Część I. Rozumienie czytanego tekstu**CZAS MISTRZÓW**

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przyjąć różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając prace ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Punkty	
		maks.	częstk.
1.	Np.: - konsekwentne stosowanie czasu teraźniejszego - operowanie kontrastami [(<i>choć to tylko (dla niego aż) kilka kroków</i>); <i>Zwycięstwo! – Rozpacz, tragedia!</i>] - składnia nacechowana emocjonalnie: o wykrzyknienia o zdania zakończone wielokropkiem o zdania krótkie, wyraziste o nagromadzenie w zdaniu czasowników powodujące dynamikę wypowiedzi - obrazowość języka, np. zwrotów, wyrażeń, zdań - wyraziste epitety (<i>na oczach tłumów, ostatkiem energii, publiczność zrywa się z miejsc, upragnioną granicę</i>)	3	1,2
2.	Np.: - są elementem tradycji - są pomostem między starożytnością a współczesnością - inspirują twórczość artystyczną (teraz i w przeszłości) - są tematem konkursów sztuki - zwycięstwo na olimpiadzie, i teraz i w starożytności, wynosi zawodnika ponad przeciętność	1	0
3.	Czteroletni okres pomiędzy igrzyskami olimpijskimi będący w starożytności miarą czasu.	1	0
4.	Motywacja oddziałuje zarówno na formę fizyczną, jak i psychiczną sportowca. Od świadomości tego zależą przygotowania zawodnika i jego sukces.	2 (0 lub 2)	0
5.	Funkcję metafory. Funkcję cytatu.	2	1
6.	Np.: - uzupełniają się - dotyczą tego samego tematu - każdy następny akapit rozwija treści poprzedniego - stanowią treściową całość	1	0
7.	Np.: - powtarzanie określonych czynności przez długi czas - zabiegi umożliwiające skupienie – zrozumiałe jedynie dla wtajemniczonych (zawodnika i trenera) - wzorzec postępowania (dieta, sen, relacje z ludźmi)	2	1
8.	Np.: Różnica dotyczy ilości czasu potrzebnego do koncentracji i rodzaju czynności wykonywanych przez zawodnika przed startem.	1	1

9.	Sparaliżował go lęk dotyczący ewentualnych ocen jego ostatniego strzału.	1	0
10.	Np.: - zdystansowanie się do nieudanego wcześniej startu - zrozumienie, że są sprawy ważniejsze od sportu (np. rodzina) - zrozumienie, że dla najbliższych ważna jest ona sama, a nie jej osiągnięcia - odrzucenie złych myśli i przygnębienia - ujrzenie wcześniejszej porażki we właściwych proporcjach - chęć dalszej walki i udowodnienia, że się jest w czołówce - pełna mobilizacja i koncentracja na nowym zadaniu - zdobycie złotego medalu olimpijskiego	1	0
11.	Np.: - całkowite skupienie na wykonywanej czynności - kontrola nad ciałem i umysłem - koncentracja na teraźniejszości - wewnętrzny spokój	1	0
12.	Łączy je dążenie do harmonii (jedności) ducha i ciała. [<i>kalokagatia</i> – oznaczająca doskonałość duchową i cielesną, to ideał, do którego się dąży; <i>flow</i> – to stan bliski tej doskonałości, kiedy człowiek osiąga pełną harmonię ducha i ciała oraz kontrolę nad tymi sferami.]	1	0
13.	Np.: - O wynikach na zawodach olimpijskich w równym stopniu decyduje forma fizyczna jak i forma psychiczna zawodnika. - Przygotowanie do igrzysk to troska o kondycję fizyczną i zabiegi wzmacniające psychikę zawodnika. - Zwycięstwo zawodnikowi zapewnia wejście w stan <i>flow</i> – jedności tego, co fizyczne i duchowe.	2	1
14.	C.	1	0
ŁĄCZNIE		20	

Część II. Tworzenie tekstu własnegoTemat 1. **Dwie postawy człowieka wobec Boga i Jego dzieła.****Porównaj pieśń Jana Kochanowskiego *Czego chcesz od nas, Panie...* i Hymn Juliusza Słowackiego. Zwróć uwagę na nastrój obydwu utworów.****I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)**

	Punktacja
1. Określenie podmiotu mówiącego, np.:	0-4
„ <i>Czego chcesz od nas, Panie...</i> ”	(2)
a. podmiot zbiorowy przemawiający w imieniu zbiorowości,	
b. wierni Bogu ludzie wyrażający swe uczucia w dziękczynnej pieśni,	
c. człowiek afirmujący życie,	
<i>Smutno mi...</i>	(2)
d. podmiot jednostkowy; pielgrzym, wygnaniec,	
e. indywidualista (egocentryk) postrzegający świat podmiotowo,	
f. człowiek pozbawiony nadziei na lepsze jutro.	
2. Określenie uczuć i postaw podmiotu mówiącego, np.:	0 - 6
„ <i>Czego chcesz od nas, Panie...</i> ”	(3)
a. wdzięczność dla Boga – Stwórcy,	

- b. wyznanie wiary (podporządkowanie człowieka Bogu),
- c. poczucie małości człowieka wobec doskonałości świata,
- d. uwielbienie dla Boga – artysty,
- e. radość życia,
 Smutno mi... (3)
- f. zachwyt nad pięknem świata,
- g. poczucie osamotnienia i zagubienia,
- h. przekonanie, że Bóg nie go opuścił (podczas gdy ludzie to zrobili),
- i. ufność wobec Boga – wyjawienie samotności i niepokoju tylko przed Bogiem (skrywanie uczuć przed innymi),
- j. cierpienie z powodu opuszczenia ojczyzny, do której nie wróci,
- k. bolesne wspomnienia wywołane skojarzeniem z polskim krajobrazem,
- l. poczucie nicości i marności człowieka wobec doskonałości świata (dzieła Boskiego),
- m. poczucie wspólnoty losu z innymi ludźmi w obliczu śmierci i przemijania,
- n. smutek.

3. Charakterystyka świata – Boskiego dzieła, np.: 0 - 6
 „Czego chcesz od nas, Panie...” (3)

- a. piękny, pełen ładu i harmonii,
- b. doskonały jak dzieło sztuki (np. architektura sklepienia niebieskiego, uhaftowanego gwiazdami, podkreślenie walorów estetycznych darów pór roku),
- c. spokojny, pełen optymizmu i bliskości (np. obraz zwierząt biorących pożywienie z rąk Boga),
- d. barwny, oddziałujący na wyobraźnię,
 „Smutno mi...” (3)
- e. ogromny i bezkresny (obraz statku zagubionego na pustkowiu morza),
- f. piękny (obraz morza błyszczącego w promieniach zachodzącego słońca),
- g. obcy (wizja grobu na obczyźnie),
- h. doskonały,
- i. wieczny (świadomość przemijania człowieka).

4. Dostrzeżenie różnic, np.: 0 - 3

- a. nastrój: radość, optymizm – smutek, gorycz, niepokój,
- b. charakter wypowiedzi: pieśń o charakterze modlitewno – dziękczynnym, wypowiedź jednostki skupionej na swoich uczuciach,
- c. charakter refleksji: optymistyczna wiara w przyszłość wynikająca z przekonania o opiece Boskiej – smutna refleksja o ludzkiej egzystencji, w której pewna jest tylko Opatrzność.

5. Dostrzeżenie podobieństw, np.: 0 - 3

- a. gatunek literacki,
- b. adresat wypowiedzi – Bóg,
- c. apostroficzny charakter utworów,
- d. ukazanie piękna świata – Boskiego tworu,
- e. uroczysty, podniosły ton.

6. Podsumowanie 0 - 3

pełne, np.: dostrzeżenie różnic i podobieństw w ukazaniu postaw człowieka wobec Boga i świata oraz odmiennego nastroju i charakteru wypowiedzi poetów (pieśń błagalno-dziękczynna Kochanowskiego i elegijno – refleksyjna Słowackiego), wynikających z podstawowych kontekstów utworów. (3)

częściowe, np.: dostrzeżenie różnic i podobieństw pomiędzy utworami tylko w zakresie ich tematyki i nastroju (2)

próba podsumowania, np.: sprowadzenie wniosku do stwierdzenia, że utwory różnią się od siebie nastrojem. (1)

Temat 2. **Fabryki, huty, kopalnie w oczach Stefana Żeromskiego – nowoczesność i postęp czy piekło dla pracujących tam ludzi? Odpowiedz na pytanie, analizując załączone fragmenty *Ludzi bezdomnych* oraz wykorzystując znajomość całości powieści. Zwróć szczególną uwagę na opisy maszyn i pracujących robotników.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)

Punktacja

Analiza i interpretacja fragmentu zamieszczonego w arkuszu

- 1. Określenie sytuacji i przedstawienie bohaterów, np.:** **0-2**
 - a. Joasia w towarzystwie Tomasza zwiedza hutę,
 - b. Tomasz Judym, lekarz, główny bohater powieści,
 - c. Joasia Podborska, nauczycielka, zakochana z wzajemnością w Tomaszu.
- 2. Umiejscowienie fragmentu w strukturze powieści, np.:** **0-1**
 - a. opis dotyczy huty w Zagłębiu Dąbrowskim – Judym pracuje tam jako lekarz fabryczny,
 - b. scena poprzedza finałową rozmowę Judyma z Joasią, poprzedza ich rozstanie.
- Obraz huty (maszyn i ich działania)**
- 3. fascynacja nowoczesnością, np.:** **0-3**
 - a. w tekście jest bardzo wiele opisów pracy maszyn,
 - b. potęga i ogrom maszyn,
 - c. piękno maszyn,
 - d. ruch, hałas, energia,
 - e. maszyny zdają się żyć – porównania do żywych organizmów,
 - f. patos i wzniosłość w opisie pracy maszyn.
- 4. poczucie zagrożenia, np.:** **0-3**
 - a. motyw piekła (wysoka temperatura, łuna, odgłos jak „krótki, urwany śmiech szatana”),
 - b. maszyny i produkty porównane do potworów, węży itp.,
 - c. odgłosy jak „śpiew z tłumu, bojaźliwy, strwożony”,
 - d. porównanie trąby tłoczącej powietrze do aorty, a szlaki do tryskającej krwi może kojarzyć się z niebezpieczeństwem, wypadkami,
 - e. huta budzi w Joasi trwogę („serce Joasi było strwożone”),
 - f. „martwa twarz” Judyma.
- Obraz pracujących robotników**
- 5. jako silnych, panujących nad technologią, np.:** **0-3**
 - a. moc robotników panujących nad rozpalonym żelazem,
 - b. fizyczna siła robotników („olbrzymi czarni ludzie”),
 - c. praca w hucie jako ujarzmianie natury,
 - d. praca robotników „płynna, rytmiczna, prawie jak taniec”.
- 6. jako ofiar huty, np.:** **0-3**
 - a. interpretacja symboliki czarnych ludzi,
 - b. praca jest bardzo ciężka, ponad siły,
 - c. huta niszczy zdrowie robotników,
 - d. motyw walki żelaza z robotnikami i braku litości („kto chory, ten umiera”).

Wykorzystanie znajomości całej powieści**7. Inne fabryki w powieści, np.:****0-5**

fabryka cygar w Warszawie –

- a. miejsce pracy bratowej Judyma,
- b. robotnicy wykonują wciąż te same proste czynności,
- c. najważniejsze jest, aby robotnicy pracowali szybko, jak maszyny, automaty,

huta w Warszawie –

- d. miejsce pracy Wiktora Judyma,
- e. praca bardzo ciężka i niszcząca zdrowie,
- f. zauważenie podobieństw między stalownią warszawską a hutą w Zagłębiu.

8. Ogólny obraz fabryk, kopalni i hut w powieści, np.:**0-2**

- a. bezwzględność właścicieli,
- b. nędza robotników,
- c. niebezpieczne warunki pracy, liczne wypadki.

9. Podsumowanie**0-3**

pełne (np.: dostrzeżenie niejednoznaczności obrazu fabryk i kopalń w powieści – motywom pracy jako niszczącego przymusu ekonomicznego towarzyszy fascynacja techniką; podjęcie próby interpretacji przyczyn tej fascynacji – tradycja pozytywistyczna i/lub szybki rozwój techniki w II poł. XIX w.; zauważenie, że opis stosunków w powieściowych fabrykach ma charakter krytyki społecznej),

3

niepełne (np.: dostrzeżenie niejednoznaczności obrazu fabryk i kopalń w powieści – motywom pracy jako niszczącego przymusu ekonomicznego towarzyszy fascynacja techniką),

2

próba podsumowania (np.: stwierdzenie, że Żeromski krytykuje stosunki w fabrykach i kopalniach *lub* stwierdzenie jego zafascynowania techniką).

1

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrz, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY**0–4**